

Det gode kulturmøde: Medborgeren

KULTURPROFILEN

Det gode kulturmøde

Danmark er blevet et mere kulturelt mangfoldigt samfund. Det giver både nye udfordringer og nye muligheder. De landspolitiske diskussioner og mediedebatter om indvandring og integration kan være ubehagelige i tonen. Men realiteten er heldigvis, at de, der står med de konkrete opgaver, som regel finder løsninger på dem.

Arbejdet med disse pjecer om gode kulturmøder tog udgangspunkt i, at der rundt omkring i Danmarks lokalsamfund findes mange erfaringer med at skabe givende møder mellem såkaldt "nye" og "gamle" danskere. Erfaringer, som fortjener at blive samlet og offentliggjort.

De tre pjecer viser, at antagelsen var rigtig. Her er en samling eksempler, som illustrerer, at selvfølgelig skaber møder mellem mennesker med forskellige kulturer undertiden problemer. Men de kan også forløbe konstruktivt og blive berigende for begge parter. Mødet med det anderledes kan føre til, at vi bliver klogere på os selv, på hinanden og på verden.

Pjecerne rummer mange gode og afprøvede ideer fra lokalsamfund og deres boligområder, foreninger, børnehaver, skoler, arbejdspladser osv. Ideer som er lige til at overtage og genbruge. Jeg håber, at de bliver anvendt og inspirerer til gode kulturmøder andre steder.

Vi, der nu lever i Danmark, har den fælles opgave at finde ud af, hvordan vore traditioner for samtale, ligeværd, demokrati og menneskerettigheder kan fastholdes og udvikles i et mere kulturelt mangfoldigt samfund. Jeg både håber og tror, at det lykkes.

Tak til alle, der har bidraget til pjecerne med deres viden og erfaringer.

Elsebeth Gerner Nielsen
kulturminister

Posten skal ud til tiden!

- Men ikke megen tid til ensomme ældre kunder!

På Hellerup posthus er ca. 10% af de ansatte af anden etnisk baggrund.

"Fra kundernes side oplever vi sjældent chikane rettet mod vores medarbejdere af anden etnisk baggrund. Men hvis fru Jensen klager over, at postbudet har afleveret det forkerte brev til hende, kalder hun postbud Jørgen for det åndssvage postbud, og hvis det var Eggers, siger hun: "den dumme afrikaner". Dette kan ikke undgås, men jeg accepterer ikke, hvis kunderne fremsætter dette på en nedladende facon," siger postmester Claus Bengtsson fra Hellerup posthus.

På posthuset arbejder 70 postbude (af dem er 5 fuldtidsansatte, 1 praktikant og 2 lørdagsvikarer af anden etnisk baggrund) og 10 filialmedarbejdere.

"Vi har et fremragende samarbejde mellem alle medarbejdere, og hvis der opstår konflikter, er det ikke pga. medarbejdernes forskellige etniske baggrund, men almindelige problemstillinger, f.eks. uenighed om arbejdsmængden," siger Claus Bengtsson.

Hvad angår ansættelsespolitik, fortæller Bengtsson, at kravene til dem, der skal ansættes, er, at man behersker det danske sprog på en forståelig måde, og er venligt indstillet over for hinanden og kunderne. Mht. påklædning er kravet, at man er klædt i postuniform. Det er underordnet, om de har tørklæde, turban eller kalot på. Der er derfor ikke problemer med folks forskellighed i beklædningen, men der er dog visse overordnede grænser, f.eks. hvis der møder en jobsøgende op med et meget ekstremt antal piercinger, håret strittende og kraftigt farvet - ja så er muligheden for at få jobbet betydeligt mindre. Medarbejderne skal være almindeligt præsentable, således at kunderne får et positivt indtryk af postbudet i dagligdagen. Han mener aldrig, at det har været et problem at have troende muslimske ansatte, og tilføjer: "En af vores tidligere ansatte var en rettroende pakistansk muslim, der plejede at bede i omklædningsrummet. Vi har en troende dansker ansat, som til gengæld bad os om at fjerne en plakate med en halvnøgen dame, da dette ikke var acceptabelt for medarbejderen. Det respekterede vi og fjernede plakaten. Jeg mener derfor, at vores indbyrdes forståelse er tilfredsstillende, og så længe man snakker - ja, så fungerer dagligdagen ganske fint."

Kodeordet for det gode arbejdsklima er, at man bliver introduceret for hinanden, og at humor er den fælles omgangsform.

GENSIDIGT RESPEKT OG HUMOR ER KODEORDENE

"Mit forhold til min overordnede og mine kolleger er formidabelt og bygger på gensidig respekt, men først og fremmest på humor. Vi griner af hinandens accent og fortæller vittigheder om hinanden. Derfor bliver arbejdsklimaet lettere og mere indbydende, og det aflaster vores daglige stress", siger palæstinenser Bassam Abdel Halim, der kom til landet for ca. 3 år siden med sin danske kone efter 14 års ophold i Italien. Han fortæller, at det var vigtigt for ham at få mulighed for at deltage i alle sociale sammenkomster på posthuset.

"På den måde begyndte jeg at omgås mine kolleger på en anden måde end arbejdsmæssigt og fik et andet forhold til dem. Jeg omgås nogle af mine kollegaer privat."

Han siger, at han deltager i alle sammenkomster og julefrokoster på arbejdspladsen. Han tager konen og barnet med til Fælledparken, når medarbejderklubben løber stafetløb, og til julefrokoster tager hans kollegaer hensyn til, hvis man er vegetar eller ikke spiser svinekød - så får man noget andet.

"Det eneste problem, jeg har i mødet med danskerne, er, når jeg kommer til et hus, hvor der er hund. På trods af, at jeg har hundekiks, er der indimellem nogle hunde, der ikke falder til ro med kiksene. Men efterhånden kender jeg alle hundene på mine ruter, og de kender også mig", fortæller Bassam.

POSTBUDETS OMSORG

"Nogle af kunderne er ret ensomme, og de venter hver dag på det sædvanlige tidspunkt på postbudet ved vinduet og åbner døren, så snart jeg kommer. Jeg får et glas vand eller sodavand og en lille snak om løst og fast. Jeg har ondt af dem og ville ønske, at jeg havde mere tid til at sidde og snakke med dem lidt længere. Det er, som om mine kunder ser mere til mig og kender mig bedre end deres egne naboer. Hvis det ikke er mig, der kommer med posten en dag, spørger de dagen efter, om jeg var syg eller havde fri," siger Bassam.

FÆLLES KULTURDAGE GAV INDSIGT

På Post Danmarks internationale postcenter er der 400 timelønsansatte. De 15 procent er af anden etnisk

herkomst end dansk. Efter ønske fra medarbejderne valgte ledelsen i samarbejde med tillidsfolkene at invitere til fælles kulturdage, hvor disse medarbejdere præsenterede glimt fra deres kulturelle baggrund for de øvrige medarbejdere. Medarbejderne fra Tyrkiet, Albanien og det tidligere Jugoslavien lavede mad fra deres hjemlande og fortalte om deres kultur.

"Det var meget værdifuldt for de ansatte at få det indblik i hinandens kulturer. Når nogen stiller sig op og fortæller om den dagligdag, de kommer fra, får alle et langt mere positivt indblik i, hvad det er for mennesker, de arbejder sammen med. "Man kommer til at drage fælles paralleller, også nydanskerne imellem," fortæller produktionsleder på Post Danmarks internationale Postcenter, Allan Larsen.

"De bliver glade, når de modtager et brev eller postkort fra en ven i det fjerne, og det smitter af på deres forhold og tillid til mig. Til gengæld bliver de ikke sure over at modtage regninger og skatteopkrævninger eller dårlige nyheder, fordi de ved, at jeg næste gang kommer med gode nyheder," siger Eggers med glimt i øjet.

DET FØRSTE BARRIERE-NEDBRUD

"Det var utroligt vigtigt og godt, at postmesteren, da jeg blev ansat, kom og introducerede mig for kollegerne. Da følte jeg, at der fra den første dag blev fjernet en barriere mellem mig og kollegerne. De kom til mig for at spørge om, hvor jeg kommer fra osv. Jeg følte, at jeg var velkommen på min nye arbejdsplads," fortæller Eggers Monga Foighel, som er født i det daværende Zaire og kom til Danmark for 7 år siden.

Eggers er en af dem, der arbejder hver lørdag på Hellerup posthus og som ferie afløser, når han har mulighed for det, fordi han går på teknisk skole til hverdag.

Han fortæller, at det også er vigtigt, at man selv tager initiativ til mere kontakt til kollegerne og ikke overlader hele initiativet til dem, fordi man også selv skal vise interesse.

"De fleste af mine kolleger er unge, fordi det kræver en god kondition at være postbud. Det er de unge kolleger, som er hjælpsomme og åbne over for nye fremmede kolleger, mens de, der er lidt ældre, er lidt reserverede over for både fornyelse og nye kollegaer. De drømmer stadigvæk om de gode gamle dage i Post Danmark," fortæller Eggers"

SKUESPILLEREN EGGERS

"Jeg får mange kontakter til kunderne. F.eks. er en af kunderne på min rute filmcaster. Hun havde brug for en skuespiller i en film, som hun arbejder med. Hun gav mig en rolle i filmen, der bl.a. handler om flygtninge", siger Eggers.

Han mener, at han bliver en del af danskernes liv og dagligdag, fordi det er ham, der kommer med breve med gode nyheder og breve med dårlige nyheder og regninger. Derfor føler han, at han spiller en rolle i danskernes liv.

Paraboldemokratiet - i Holmbladsgade

Det var en afstemning om parabolantennen i beboerforeningen, der åbnede Mohammed Siams øjne for lokaldemokratiets muligheder i foreningslandet Danmark.

I Mohammed Siams fødeland, Egypten, er beboer- og lokaldemokrati ukendte begreber. Derfor var det noget af en "øjenåbner", da han første gang mødte dansk lokaldemokrati i praksis. Det skete, da han boede i en ejendom med fællesantenne i Holmbladsgade.

"Demokrati er en livsstil, noget man er opdraget til, den er kultur- og traditionsbestemt og var ikke noget, jeg havde med i bagagen hjemmefra", fortæller Siam, der i 1970 kom til Danmark som 20-årig.

"Jeg mødte op til generalforsamlingen i boligafdelingen for at fremlægge et ønske, som de fleste af beboerne af anden etnisk baggrund end dansk havde. Vi ønskede et par tv-programmer fra vores respektive hjemlande. Jeg var den eneste u-dansker til mødet, og mit ønske blev fejlet af bordet, lige så hurtigt som det var blevet fremlagt," fortæller Siam.

Til næste generalforsamling samlede han mange af foreningens etniske minoritetsbeboere og stillede selv op til valget. Han blev den næststørste stemmesluger og fik samtidig gennemført ønsket om fremmedsprogede tv-programmer via den fælles tv-antenne.

"Man kan ikke garantere, at etniske minoriteters interesser og rettigheder sikres, hvis ikke de selv er aktive i lokaldemokratiet" siger Mohammed Siam

"Som den eneste i bestyrelsen med etnisk minoritetsbaggrund blev jeg til det første bestyrelsesmøde totalt ignoreret, og mine forslag blev afvist under henvisning til mit manglende kendskab til vedtægter, husorden og afdelingsreglement," fortæller Mohammed Siam.

"Derefter brugte jeg ca. et år på at del-tage i alt, hvad der blev udbudt af kurser for nye bestyrelsesmedlemmer, blandt andet i regnskab, i husorden og reglement, i udformning af bestyrelsesvedtægter og i rettigheder og pligter i boligområder. Respekten fra de andre bestyrelsesmedlemmer voksede, og jeg forstod, at det er viden og holdbare argumenter, der tæller," siger han.

REPRÆSENTANT FOR ALLE

"De resultater, jeg har opnået som bestyrelsesmedlem, håber jeg, giver andre beboere med etnisk minoritets baggrund anledning til at tænke over, at demokratiske rettigheder ikke bare bliver serveret på et sølvfad," siger Mohammed Siam.

I dag er Mohammed Siam hovedkraften i bestyrelsen for Vibo, afdeling 13 i Holmbladsgadekvarteret på Amager, hvor 60 % af beboerne er af fremmed herkomst. Siden han er kommet til, bliver alle informationer, husorden, reglementer og meddelelser uddelt og oversat til beboernes modersmål, og man har indført beboer- og informationsmøder med tolkning. Mohammed Siam har også taget forskellige initiativer til, at alle beboerne frivilligt flere gange om året deltager i fælles arbejdsdage, hvor der ryddes op i gården, plantes nye blomster og buske, og udføres forefaldende opgaver på fællesarealerne. Han tror, at disse fælles aktiviteter har givet alle beboere - uanset etnisk oprindelse - en ansvarsfølelse for områdets tilstand og udseende.

"I bestyrelsen vil jeg ikke kun fungere som en repræsentant for de etniske minoriteter. Det er rigtigt, at jeg løser konflikter mellem nye og gamle danskere, såsom naboklager over larm, børn og rengøring, men jeg fungerer også som konfliktløser mellem de danske beboere," siger han.

"F.eks. var der engang en ældre dansk kvinde, der klagede over sin nabo - som også er dansk - fordi han en sommeraften grillede på sin altan, og røgen kom ind til hende. Hun sendte en klage til boligselskabet, men det lykkedes mig at gribe ind i selskabets formelle behandling af sagen og få snakket med naboen. Jeg fortalte ham, at der er fælles grill i den smukke gård, og at husordenen ikke tillader, at man griller på altanen. Han undskyldte, og sagen afsluttedes dermed til begge parter tilfredshed", fortæller Siam, der mener, at den danske måde at løse konflikter på nogle gange er alt for stiv og menneskefjern.

Mohammed Siam arrangerer også ture for de unge og for alle familierne i foreningen, og står for fælles arrangementer for alle beboere, f.eks. julefest og eid-fest, hvor muslimernes største højtid bliver fejret. Både muslimer og kristne mødes og fejrer disse højtider sammen.

MILJØET SOM KULTURMØDESTED

"Vandet er menneskes bedste ven. En menneskes meste procent af kroben er vand. Vand er meget beder en slik, fordi vis der ikke er vand, kan man heller ikke lave slik" (Ilayada)

9-årige Ilayada med hestehale med dalmatinerhårbånd viser genert, hvad hun har skrevet på dansk om vand.

Sammen med cirka 20 kvinder og mænd er hun til stede på Kulturcaféen i Holmbladsgade på Amager i anledning af et informationsmøde om miljø og ressourcebesparelser.

Mødet er lavet specielt for de 20 beboere med egyptisk, palæstinensisk, marokkansk, irakisk, tyrkisk og turkmensk baggrund, der er samlet rundt om flere borde og lytter til den grønne guide, Hanne Gro Djernis, der på en stor overheadskærm forklarer om forbruget af vand, når man tager brusebad.

Hanne Gro Djernis fortæller, at forbruget af vand i Danmark er større end tilførslen af nyt grundvand, at grundvandet i løbet af de sidste 90 år er faldet mere end 10 meter, og at det derfor er hele Danmarks befolknings ansvar at spare på vandet.

MILJØ-KULTURMØDET

"Generelt er indvandrere og flygtninge dårligt informerede om miljø og ressourceforbrug, og det kan derfor være vanskeligt for dem at deltage i samfundsdebatten omkring miljøspørgsmål på lige fod med andre danskere," siger Hanne.

Center for Tværkulturelt Boligarbejde hører ofte, at indvandrere og flygtninge ikke lever op til de skrevne og uskrevne regler i boligområderne. Det kalder på initiativer, som introducerer indvandrere og flygtninge til livet i og omkring boligkomplekserne.

"Hvis man ikke kender til miljøproblemerne - og de hensyn, vi bør tage til dem - så kan man nemt komme til at opleve det dårlige kulturmøde, hvor flygtningene og indvandrerne af uvidenhed kommer til have en adfærd, som er uhensigtsmæssig og støder danskerne," siger hun.

"En stor del af de dårlige kulturmøder kunne garanteret undgås, hvis indvandrere og flygtninge fik mulighed for at få information om både skaden på miljøet og den voldsomme reaktion fra danskernes side på miljøsvineriet," siger Hanne Gro Djernis.

AFFALD OG LARM DET STØRSTE PROBLEM

Da varmemester Per Jakobsen fra Støberigården på Amager startede i Gården for seks år siden, handlede miljøkonflikterne mellem etniske grupper og danskere blandt andet om at smide affaldet ud fra vinduer, hvilket skabte et stort rotteproblem i området. I dag handler konflikterne først og fremmest om hverdagsting som affald og larm.

"Så sent som i går kom en beboer for at klage over, at trapperne aldrig bliver vasket, fordi naboen har alle sine sko og papkasser i opgangen. Rengøringsfirmaet springer over de trapper, fordi det ikke er forpligtet til at flytte sko og papkasser for at gøre rent," forklarer Per Jakobsen.

"Familien med skoene i opgangen forsøgte at manipulere med mig ved at sige, at der står i Koranen, at man godt må have skoene uden for døren. Jeg grinede og sagde: Vis mig, hvor det står henne? Desuden var der ikke nogen boligkomplekser, da Koranen udkom," tilføjer Per med et smil.

KULTURCAFÉMAGEREN PÅ AMAGER

"Det tog knap 2 år at finde passende lokaler, samle frivillige og finde midler til projektet fra kvarterløftplanen i Holmbladsgadekvarteret, og i julen 1998 blev drømmen om caféen til virkelighed, det er den bedste - og første - julegave, jeg har fået i Danmark".

Det siger multikulturel formidler i Projektbasen, det boligsociale projekt i Holmbladsgadekvarteret, Hikmat Hussein, der for godt 8 år siden flygtede fra Irak og bosatte sig i Holmbladsgadekvarteret. Det tog ham ikke mange år at finde det, han kalder "den magiske formular for danskheden": foreningsliv og beboerdemokrati.

"Det er vigtigt at skabe mulighed for, at beboere på tværs af kultur, religion og alder kan mødes i en uhøjtidelig atmosfære, og hvad er bedre end en multikulturcafé eller en slags mini-multikulturelt medborgerhus?" (Hikmat Hussein)

Han mener, at der var flere faktorer, der blokerede for, at han kunne føle et tilhørsforhold til sit boligområde og give ham lyst til at deltage i beboerarbejdet: sprogproblemer, forskellige traditioner for problemløsning og - det for ham hidtil ukendte begreb beboerdemokrati.

Derudover bevirker oplevelsen af manglende accept og respekt fra begge sider, at de etniske minoriteter isolerer sig og oplever boligområdet, og hvad der foregår der, som danskernes domæne.

EN DUM "INDVANDRER"

"Når jeg laver en fejl, som alle gør en gang imellem, så er jeg ikke kun "dum", jeg er pludselig en "dum indvandrer", derfor lærte jeg de uskrevne regler på den hårde måde, og ønsker derfor, at mine landsmænd lærer dem, så snart de ankommer til Holmbladsgade", fortæller Hussein.

Han fortæller, at vanskeligheden i starten var, at han følte, at hvis en beboer i Holmbladsgade med anden etnisk baggrund begår en fejl, bliver alle af fremmed herkomst draget til ansvar, og dermed bebrejdet. Han kendte heller ikke dengang de "uskrevne" regler for omgang mellem danskerne, som er uoverskuelige for beboere med anden etnisk baggrund end dansk og har naturligvis begået mange fejl.

Hikmat Hussein arbejder bl.a. på at forsyne de nyankomne beboere i kvarteret med en velkomstgave, der indeholder informationer om det boligsociale projekt i Holmbladsgadekvarteret samt regler på forskellige sprog.

"Skriftlig information er ikke altid det bedste kommunikationsmiddel til beboere med anden etnisk baggrund. Man skal også henvende sig personligt, så hvis vi sender skriftligt materiale, ringer vi bagefter til beboerne

for at spørge, om de har modtaget det, og hvad de synes om det. På den måde holder vi beboerne engagerede i deres lokalområde", siger Hussein

DEN GLOBALE CAFÉ

Hikmat Hussein fortæller, at efter begyndervanskelighederne, som nu er overstået, har man programsat faste arrangementer i Cafeén, som fælles spisning med etniske retter to gange hver måned. Man har tematiseret aktiviteterne med fokus på en ny kultur hver måned.

Vi holder kulturaften hver tirsdag og har udstillinger, musik, dans og mad fra det pågældende område. Der afholdes samtidig debataften, bl.a. rejseberetninger, filmforevisning med foredrag og diskussion af filmens tema.

KVINDECAFÉ

Hver fredag er kulturcaféen et lukket land for hankøn, hvor kvarterets kvinder - nogle med deres små børn - mødes og hygger sig med syning, foredrag, fester, udflugter, indkøbsture, motion og lege.

I starten havde vi en kvindelig ansat til at styre kvindecaféen, men efterhånden var der ikke flere midler til at lønne hende med, og så overtog kvinderne styringen af deres café og arrangerede selv deres aktiviteter.

Kulturcafeen udgiver et nyhedsbrev: Kultur på Café, med reportager fra tidligere arrangementer, kalenderstof om kommende og diverse informationer til Holmbladsgades beboere.

AMAGERS KULTURFLAGSKIB

"I al beskedenhed er Kulturcaféen Amagers flagskib, når vi taler om positivt kulturmøde på tværs af kultur, nationalitet og sprog. Vi håber, at vi fortsat vil have vind i sejlene, fordi for 10 år siden var der ingen kontakt mellem beboerne. Nu kender de i det mindste hinanden fra fælles arrangementer og kender lidt til hinandens kultur, de har måske fisket sammen forleden dag og hilser på hinanden i opgangen og i supermarkedet," siger Hussein.

FESTLIGE HØJTIDER

Alle kulturer markerer årets gang ved at fejre religiøse højtider og årstidsbestemte fester, såsom jul eller den muslimske fastemåned ramadan, helgenfester eller midsommer- og høstfester. Mange muslimer i Danmark faster f.eks. under ramadanen fra solopgang til solnedgang, som det er foreskrevet i Koranen. Både jødedom og kristendom har tilsvarende fasteperioder. I den kristne religion er det de 40 dage mellem fastelavn og påske, hvor man i den katolske kirke oprindeligt fastede. Fejringen af fester og højtider giver mulighed for at fortælle om hinandens religion og traditioner.

Der findes forskellige helligdagskalendre med oversigter over, hvornår man fejrer de forskellige højtider inden for de enkelte religioner, f.eks. "Helligdagskalenderen for forskellige trosretninger", Omep (1987) eller "Festkalenderen", Mette Sylvest (red.) (1990).

RAMADAN

Ramadan er navnet på den niende måned i den islamiske kalender, og den er ifølge Koranen afsat som fastemåned. I henhold til Koranen skal en muslim kunne se nymånen helt klart, og det skal bevidnes af to personer, før han kan påbegynde fasten (er månen overskyet, kan der komme forskydninger i datoen for fastens påbegyndelse). Ramadan er en månemåned og flytter derfor 11 dage baglæns hvert år, således at fasten efterhånden falder på alle årstider. Alle troende muslimer skal holde sig fra at spise, drikke, dyrke sex og ryge fra gry, når man kan skelne en hvid uldtråd fra en sort, dvs. 11/2 time før solopgang, til solnedgang. Undtaget fra fasten er børn under 12 år, gravide kvinder, kvinder, der ammer deres børn eller menstruerer samt gamle og syge mennesker. Efter fasten fejres Eid Ul Fitr.

OBS TIL BEBOERNE

Varmemester Per Jakobsen fortæller at Støberigården på Amager er i færd med at installere et internt tv, der via hybridnettet skal formidle budskaber og informationer på forskellige sprog om husorden til beboerne. Det interne tv vil også lave optagelser i opgangene, hvis der er uregelmæssigheder eller svineri, og sende det ud på nettet med opfordring til at bringe det i orden.

"At lære om miljøet er en lang sej proces. Det tog os danskere mange år at lære at tage hensyn til miljøet, og det vil sikkert tage ligeså mange år for nydanskerne," mener varmemesteren.

Tv'et skal også formidle informationer om arrangementer som fastelavn, filmforevisning, udflugter, besked fra varmemesteren, orientering fra generalforsamlinger, klubbernes åbningstider og andre nødvendige oplysninger.

Mange indvandrere/flygtninge er på vagt over for repræsentanter for foreninger. Hvor de kommer fra, er de sædvanligvis styret af et politisk parti eller en offentlig myndighed - og dem har de ikke altid haft gode erfaringer med.

Af samme grund vil de ikke være aktive i foreningsarbejde. De, der vil, forbinder ofte bestyrelsesposter o.l. med magt, prestige og personlig privilegier - og sådan spiller klaveret jo ikke her!

I en del andre kulturer er der ikke tradition for frivilligt, ulønnet arbejde. Derfor tror mange, at de bare bliver udnyttet som gratis arbejdskraft og bryder sig ikke om at påtage sig et ansvar og dermed blive skydeskive for krav og kritik fra deres egne. En del har også svært ved at forstå, at man ikke bare kan dyrke sin interesse - bruge faciliteterne m.m. - men at der skal betales kontingent.

Med tidsler som fælles fjende

Nyttehaverne i et boligkvarter i Vejle er blevet en lille oase, hvor beboere bytter grøntsager over hegnet. Men der har også udsprunget sig en nabofejde med tidsler som våben. Det handlede om gensidig respekt

Et par minutters gang fra boligblokkene Løget By i Vejle ligger 46 små nyttehaver, Dalhaverne. På få år er haverne blevet et samlingssted for tamiler, bosniere, arabere, danskere og en enkelt tysker med hang til frisk luft og friske grøntsager.

"Vi tamiler er de bedste til at dyrke haver. Vi har flest grøntsager med hjem, for vi arbejder, mens danskerne hygger", siger Maha Thedchenamoorthy og slår en hjertelig latter op.

Sammen med sin mand, Moorthy, lejer hun to små stykker jord i Dalhaverne. Og selv om de ligesom de øvrige havebrugere klager over ukrudt og tidsler, som det er svært at få bugt med, lykkes det parret at bringe en hel del løg, kartofler, bønner, squash og andet grønt hjem til gryderne.

Danskerne Henning Innsbruck og Bjarne Bek og tyske Mily Dalsgaard anerkender uden videre diskussion, at den tamilske familie er flittigere end dem. Men derfor kan man godt være havemenneske alligevel.

"Jeg har tidligere dyrket grøntsager i haven, men blev lidt træt af, at andre høstede dem, før jeg selv gjorde.

Alle haver har en gang

imellem haft ubudne gæster", fortæller Bjarne Bek.

"Men jeg skal til at dyrke noget igen, for det er lidt ærgerligt ikke at kunne give igen, når andre kommer med smagsprøver", siger han.

TIDSELKAMP OM RESPEKT

Haverne har givet beboerne adskillige fælles oplevelser. Nogle gode, andre irriterende.

Mily Dalsgaard har oplevet, at hun måtte kæmpe hårdt for at sætte sig i respekt hos blandt andre sin arabiske havenabo.

"Han havde ingen respekt for mig som kvinde i starten. Nul, simpelthen! Han smed ukrudt og tidsler ind i min have, men han fik det tilbage igen med det samme. Det var en magtprøve, og jeg tror, at jeg til sidst fik sat mig i respekt", siger hun - stadig kampberedt, hvis det skulle være.

Der grines omkring bordet, og den muntre stemning fortsætter, da talen falder på den sommeraften, hvor mange hver især troppede op med en middagsret fra hjemlandet. Nogle syntes, at det var spændende at smage noget nyt, andre husker det som lidt af en prøvelse.

Indimellem må man kæmpe med sproglige eller kulturelle barrierer i haverne. Man føler sig også lidt fremmede for hinanden, mener flere.

Eksempelvis får ingen af de tilstedeværende snakket særlig meget med en rar bosnisk pensionist, der næsten altid er nede i haven ved sine høns og ænder.

"Det er lidt ærgerligt, for han virker så sød og kommer for eksempel tit med æg. Men det er svært at kommunikere, når han slet ikke taler dansk", siger Mily Dalsgaard.

Hun prøver indimellem at tale med ham om stort og småt med både kropssprog og fagter, men det rækker ikke hver gang. I stedet går de andre til hans børn, hvis der er noget, den bosniske familie skal vide.

INGEN STORFAMILIE

Bjarne Bek synes, at det kan være svært at finde ud af, hvilke forventninger nogle af havebrugerne med anden etnisk baggrund end dansk egentlig har til det fællesskab, de små jordstykker danner.

"Jeg tror, at flere af de arabiske familier, der var med i starten, havde nogle andre forestillinger om, hvad der skulle ske, end os, der sidder her. De er vant til store fællesskaber, og jeg tror, nogle af dem gerne havde

set, at vi var blevet en slags storfamilie", siger Bjarne Bek.

Det er langtfra sket, mener havebrugerne, der er til stede ved bordet. Og måske har nogle trukket sig ud af fællesskabet, fordi de blev skuffede. Den tamilske familie hører ikke til blandt de skuffede.

"Vi ses kun i haverne. Til daglig har vi arbejdet, der skal passes, og vores egen familie, vi er sammen med", siger Moorthy Thedchenamoorthy.

På Sri Lanka kendte de kun private haver, men de har taget den nye mulighed til sig, og Moorthy har været med i bestyrelsen for de små jordstykker.

"Jeg ville gerne med i samarbejdet og lære andre at kende. Samtidig kunne jeg repræsentere de tamilske havebrugere, men nu synes jeg ikke længere, at jeg har tid til arbejdet", siger han.

Parret søger løbende at omstille sig til den nye muld.

"Her er vi nødt til at dyrke danske bønner, for abehale-bønnerne, som vi bruger i Sri Lanka, kan ikke gro her", fortæller Maha Thedchenamoorthy og viser med en armslængde, hvorfor de velkendte bønner hedder sådan.

Som en slags kompensation for afsavnet har familien fundet en thailandsk specialforretning, der blandt andet sælger nogle særligt gode løg, som nu også har fundet vej til deres have. De smager lidt af hjemlandet.

Ægteparret benytter aftenens møde til at foreslå, at man sammen etablerer et lille fælleshus, hvor man kan krybe i læ for en regnbyge.

Lidt har haverne alligevel ændret, lyder konklusionen.

"Man kommer lidt mere ind på hinanden i sådan et fællesskab. Og så finder man ud af, at de andre som regel også er meget flinke og rare", mener Henning Innsbruck, der bliver mødt af nik omkring bordet.

"Man vinder lidt respekt", lyder det tørt fra Mily Dalsgaard.

FRA PROJEKT TIL FORENING

Dalhaverne blev etableret i 1994 som et integrationsprojekt i boligkvarteret Løget By. Jorden blev stillet til rådighed af Vejle Kommune. Nyttelhaverne var en af de første aktiviteter, Byudvalget i Vejle Kommune satte i værk for at skabe bedre rammer for beboerne i et af kommunens større almennyttige boligkvarterer.

I dag fungerer Dalhaverne som en forening med en bestyrelse på syv personer, seks danskere og en tamil.

Beboerne i Løget By kan mod et depositum på kr. 200 leje en eller to små haver for 100 kroner per styk om året. For et depositum på 20 kr. får man udleveret en nøgle til det fælles redskabsskur. Beboerne har desuden fælles kompost i haverne, der skal dyrkes økologisk.

Multikulturekspor - fra Randers til Europa

Integrationsprojektet "Med Nål og Tråd" i Jenumparken har udviklet sig til ekspertise og en efterspurgt eksportvare. Europæiske byer står i kø for at lære af den gode ghetto i Randers.

Jenumparken er et af de boligområder, man opførte i begyndelsen af 70'erne, som har været igennem alle kriser siden oliekrisen.

"Det blev et område, hvortil man flyttede de folk, der blev bortsaneret fra midtbyen, og hvor de fleste beboere var på overførselsindkomster. Da jeg startede i det her område i 1985, kunne man ikke få kredit nogen steder, hvis man havde adresse her, og det uanset, om man var en Åse fra Fyn eller en Suhail fra Libanon," fortæller Lise Bisballe, som er væver. Hun var dengang ansat i Dansk Flygtningehjælp til at arbejde i Jenumparken i nordbyen, hjemsted for godt 80% af Randers' flygtninge og indvandrere.

Projektet hed dengang "Med Nål og Tråd" og havde til huse i et lokale, som fik tilnavnet "Kulturkælderen".

Det fungerede som håndarbejdsværksted og tiltrak kvinder, som fik rum til at sy, snakke og pjatte.

"Mange etniske minoritetskvinder i området har turneret rundt mellem forskellige sprog- og uddannelsesprojekter. At gå på sprogskole er meget abstrakt for mange af dem, fordi de er analfabeter og uvante med skolegang. De er ikke vant til den meget akademiske undervisningsform, så jeg gik anderledes praktisk tilværks. Hvis man er nødt til at spørge efter saksen, eller hvordan man lægger et par bukser op, tvinger det også en til at bruge sit sprog aktivt. I maj 1988 retablerede vi projektet med kommunens støtte," fortæller Lise Bisballe.

ALLE SKAL INDDRAGES

Væveren har oplevet, at bruger man etniske minoriteters kulturelle baggrund i kreative processer, så styrker det samtidig folks selvtillid og deres vilje til at blive en del af samfundet. Og i stedet for at prøve at lave folk om, udnytter man deres ressourcer til gavn for det lokale miljø. I Randers har det udmøntet sig i flere

kulturaftener, udstillinger med kunsthåndværk fra forskellige lande, et samarbejde med det lokale kommunebibliotek og byens kulturhistoriske museum - og så har "Kulturkælderen" sin egen butik.

"Et boligområde som Jenumparken er problematisk af flere årsager - stor ledighed, misbrug, enlige forsørgere, folk på overførselsindkomster. Det kan derfor ikke nytte noget at pille en lille gruppe ud og sige, at det er dem, vi vil gøre noget for/med. Man må inddrage alle grupper i bebyggelsen, når der skal vælges, sammensættes og styres fælles projekter," fortæller Lise Bisballe.

Hun mener, at projektet på den måde flyttede mange fordomme. Og hun tror, det er en af årsagerne til, at Jenumparken efterhånden er blevet et stabilt og eftertragtet boligområde - der har i de sidste 4-5 år været en venteliste, også med danskere.

Kulturkælderen arbejder med projekter for flygtninge, indvandrere og danskere, og sættes fokus på integration i det danske samfund og arbejdsmarkedet, danskundervisning, kulturformidling, kunsthåndværk og iværksætterkurser.

76 NYE JOBS

Lise Bisballe fortæller, at "Kulturkælderen" også har spillet en rolle ved etableringen og opførelsen af "Underværket", som er et markeds-, kultur- og integrationsprojekt, der kombinerer byfornyelse med kulturelle tilbud, undervisning, arbejdende værksteder og ungdomsboliger. "Underværket" indgår som en del af et kvarterløft projekt og skaber nye arbejdspladser i kvarteret. Foreløbig er det blevet til 76 nye job, og 35% af disse er besat af folk med anden etnisk baggrund end dansk.

Billedtegn - et projekt i Østbyen (Århus). Billedkunsten er et middel til at fremme identitetsfølelsen. "Billedtegn" har til formål at skabe identitet og selvfølelse, og udsmykningstemaerne skal binde boligområdet sammen visuelt og og dermed fremme netværk på tværs blandt beboerne i området - på trods af sociale og kulturelle uligheder. Projektet er etableret i forbindelse med byudvalgsarbejdet, en bred boligsocial og kulturel indsats i et område, hvor ca. 50% er flygtninge/indvandrere. Anden fase af projektet er bygning af "Kulturens Pavillon" på et grønt område mellem to boligområder. Det er hensigten at inddrage de forskellige 'etniske' beboergrupper i udformningen/udsmykningen af pavillonen med de forskellige kulturers billedverden.

Billedtegnbutikken, e-mail: Billed-tegn@mail1.stofanet.dk

Vi har mobiltelefon i Afrika

Rasha Hadi og Babylas Mwiseneza tog på højskole for at lære dansk og danskere at kende. Andreas Jakobsen kom for at lære spansk og fik en uventet gevinst: sit første møde med flygtninge og indvandrere.

Indtil for få måneder siden var læreren på sprogskolen stort set den eneste dansker, Rasha Hadi havde talt med. Når den daglige undervisning var overstået, var kontakten med danskere det også.

"På den måde lærer man jo ikke sproget, derfor ville jeg gerne på højskole sammen med danskere", fortæller Rasha Hadi, der kom til Danmark for halvandet år siden som flygtning fra Irak.

Efter en måned på Skælskør Folkehøjskole er hendes forventninger til opholdet blevet mere end indfriet.

Rasha Hadi deler værelse med en dansk pige og taler og hører nu dansk fra morgen til aften.

Rasha Hadi suger indtryk til sig de fleste af døgnets timer og beretter løs for familien i Dianalund, når hun er hjemme på weekend. For eksempel om, hvordan undervisningen foregår på en dansk højskole, og hvordan man omgås hinanden. Også for den tidligere fisker fra Skagen Andreas Jakobsen har den første måned på højskolen budt på masser af overraskende indtryk.

"Jeg har aldrig talt med de indvandrere og flygtninge, der bor i Skagen. De holder sig vist mest for sig selv. Men her på højskolen tænker man ikke længere over, hvor folk kommer fra, men snakker bare sammen", siger Andreas Jakobsen.

TØRKLÆDER OG MOBILTELEFONER

For første gang, siden Rasha Hadi flyttede til Danmark, har hun på højskolen haft lejlighed til at fortælle andre danskere end de offentlige myndigheder om sin egen baggrund.

"Det var spændende. Jeg fortalte både om Iraks historie, kultur og traditioner og om krigen. Mange stillede

spørgsmål om islam - om hvordan muslimer beder, om ramadanen og andre fester". Der blev også spurgt nysgerrigt til betydningen af muslimske kvinders tørklæde, og Rasha Hadi kunne heldigvis demonstrere, hvordan man sætter det, selv om hun ikke selv bærer tørklæde.

Babylas Mwiseneza har fortalt de andre elever på højskolen om Rwanda.

"De var meget interesserede i at høre om forskellige traditioner, for eksempel vores bryllupstraditioner. Men jeg fortalte også om det moderne Afrika, for det har overrasket mig, hvor lidt nogle mennesker ved om det. Nogen tror, at der ikke findes biler og mobiltelefoner i afrikanske lande, og andre mener, at de fleste mennesker bor i hytter", siger han.

Også Andreas Jakobsen vandt lydhørhed, da han fortalte om sine mere end tyve år som fisker og berettede om den dramatiske dag, hvor kutteren bragte en gammel krigsmine med i havn som bifangst.

TID TIL AT SNAKKE OM TINGENE

Men det er ikke altid helt gnidningsfrit med så mange kulturer under samme tag, fortæller højskolelærer Lars Andersen. Selvfølgelig oplever højskolen forskellige grader af kultursammenstød, siger han.

"Vi danskere lægger som regel stor vægt på at være præcise, mens eksempelvis sydamerikanerne ikke hænger sig så meget i det. Den slags kan give problemer i de ganggrupper, eleverne er fordelt i, når der for eksempel skal gøres rent i fællesskab. Jeg spørger ind- imellem også mig selv, hvad vores muslimske kursister tænker, når de ser danskere, der fester og drikker flere aftner i træk, og måske når at have to forskellige kæresten i løbet af opholdet på skolen", siger Lars Andersen.

Men konflikter opstår for at blive løst, og i bund og grund mener han, at højskolens form er som opfundet til at bringe danskere og udlændinge tættere på hinanden.

"Her oplever man hinanden i alle mulige situationer og får derfor et meget mere nuanceret billede af, hvem de andre egentlig er. Og opstår der et eller andet problem undervejs, er der tid til bagefter at sætte sig og snakke om tingene", siger Lars Andersen.

NATTESØVN BLEV ØDELAGT

Lærere ved Skælskør Folkehøjskole blev sidste år bekymret for en japansk elev, der kun havde været på skolen i et par uger. I løbet af den korte tid var pigen pludselig begyndt at se helt udmattet ud. Det viste sig, at hun hver eneste aften sad oppe til ud på natten for at vente på sin værelseskammerat, der altid var ude at svire. Selv om hun var umanerligt træt, bød japansk høflighed hende at vente bofællen i vågen tilstand og med lyset tændt. Først da lærerne havde forklaret, at det behøvede hun ikke, og de to bofæller havde fået en snak om problemet, fik japaneren sin nattesøvn.

Broen i Esbjerg

Frivillighuset giver adgangskort til forskellige kulturer og en større indsigt i sin egen, mener brobyggerne på vestkysten

"Der var engang en mor fra en boligblok, der fortalte, at hendes datter ikke kunne forstå, at legetøjet nede i sandkassen, ikke også var hendes, fordi legetøjet i børnehaven var til låns, og så troede hun, at de samme regler gjaldt i boligblokken. Det irriterede de danske forældre. I stedet for bare at lade stå til, overtalte Sally pigens mor til at gå over til den danske familie, som ejede legetøjet, og beklage, at hendes datter havde taget det. Moren forklarede, at hun ikke kunne holde øje med barnet hele tiden.

Eksemplet fra legepladsen viser, hvordan kontakt og dialog mellem danske familier og familier fra etniske minoriteter kan fjerne misforståelser og fordomme mellem dem, mener Sally Andersen.

Indtil for nylig var hun formand for foreningen "Brobyggerne" med 115 medlemmer, hvoraf halvdelen er flygtninge og den anden halvdel danskere.

I foreningens lokaler, som er åbne dagligt klokken 10-18, ydes der hjælp til etniske minoriteter i form af rådgivning, oversættelse, lektiehjælp, hjælp i sager med kommune og det offentlige. "Brobyggerne" formidler også kontakt til andre hjælpeorganisationer og fungerer som rådgiver i flygtningespørgsmål over for skole og kommune.

"Vores mål er at bygge bro mellem de forskellige kulturer, der skal fungere sammen i den danske hverdag. Vi har lyst til at lære hinandens kulturer at kende og gennem fælles aktiviteter hjælpe hinanden til en større

forståelse for hinandens synspunkter: Det prøver vi at opnå gennem lektiehjælp, temaaftener om f.eks. børneopdragelse i forskellige kulturer, dansk jul, foredrag og fællesarrangementer, hvor vi sammen laver danske og udenlandske nationalretter," forklarer Sally Andersen.

EN VEN FOR ALTID

Frivillighuset holder til midt i Esbjergs værtshusgade få minutter fra banegården. Tidligere tilhørte lokalerne Dansk Flygtningehjælps integrationskontor, men da kommunerne fik ansvaret for integration af flygtninge, overtog 10 frivillige styringen. I dag er fire ud af syv bestyrelsesmedlemmer fra etniske minoriteter. Mohammed Ali fra Somalia fortæller, at Frivillighuset var hans adgangskort til dansk kultur, hvor han lærte meget om sit ny "fædreland". Han lærte om vaner og skikke i det nye land og kan nu frit begå sig blandt andre danskere.

En ung pige kommer ud af et lokale, hvor hun har fået lektiehjælp.

"Hver dag, når jeg er færdig med sprogskolen, går jeg hen i Frivillighuset, hvor vi læser sammen. De hjælper mig også med at snakke, for jeg har ingen danske venner, og derhjemme taler vi somali," forklarer den unge pige.

Karin Jørgensen er 64 år gammel og aktiv i Frivillighuset tre dage om ugen.

"Jeg vil gerne fortælle andre, hvad jeg gør og finder rigtigt. Det er måske svært at flytte folks holdninger, men hvis vi, der har en positiv holdning til flygtninge, ikke siger noget, så flytter vi da i hvert fald ingenting," mener Karin.

Hun fortæller, at ud over den lektiehjælp, hun giver, følger hun nogle til hospitalet, advokatkontorer og kommune og forsøger at tolke for dem, da hun kender dem og bruger mund og tegnsprog til at kommunikere og forstå dem.

Karins familie støtter hende i hendes travle dagligdag i Frivillighuset. Hun bruger også aftener og weekender på at mødes privat med nogle af familierne

- for eksempel til fødselsdage, kaffe eller spisning. Hun har også sine voksne børn med og fortæller, at ordsproget siger, at hvis du har en araber til ven, så har du en ven for evigt.

"Det er så dejligt og varmt, når jeg møder dem på gågaden i midtbyen, at få et kram. Det giver mig glæde at være sammen med forskellige mennesker og lære om dem, men de skal også lære om min kultur. For eksempel har de lært, at de skal ringe, inden de kommer hjem til mig. De respekterer, at jeg har andre gøremål i mit liv end at være frivillig, og de har lært traditionerne omkring jul og påske at kende, ligesom jeg har lært om deres højtider. Så vi fejrer vores "fælles" højtider sammen," siger brobyggeren Karin Jørgensen.

EVA's ARK

EVA's ARK er primært et projekt for kvinder med anden etnisk baggrund end den danske. Deres allerede erhvervede kompetencer og kvalifikationer skal synliggøres og tillige med de medbragte livserfaringer omsættes i det danske samfund. Sammen - og sammen med danske kvinder - udvikler de færdigheder og styrker indsigt i samfundsforhold, normer og kultur, og gennem dialog, samtaler og aktiv medvirken opøver de kulturelle, samfunds- og medborgerskabskompetencer.

EVA's ARK, tlf. 33 32 18 24 - www.evasark.dk

Integration kræver dialog med alle

Ildræt, ungdomsklub, et dagcenter for ældre og debataftener. Integration sker kun, hvis både gamle og nye danskere er med.

I borgerkrigens Libanon brugte han våben i kampen for sine rettigheder. I Danmark bruger han dialogen i sit arbejde for et multikulturelt Danmark.

Hicham Chouceir er 36-årig palæstinenser og bor i Danmarks største boligkompleks, Gellerupparken ved Århus. 1776 lejeboliger med i alt 6000 beboere, hvoraf de 82% tilhører etniske minoriteter. Siden han fik asyl i Danmark for 13 år siden, har Chouceir været en ihærdig forkæmper for integration. Hans indsats er bredviftet og oftest ulønnet - og det er ikke kun de etniske minoriteter, han koncentrerer sig om.

I dag arbejder han som fritidsvejleder i Århus Kommune. Hans opgave er at opsøge børn og unge og tilbyde dem fritidsaktiviteter, der strækker sig fra svømning, fodbold, badminton, håndbold, ishockey, skøjteløb og gymnastik til musik, sang og drama.

Hicham Chouceir fortæller, at det opsøgende arbejde har været med til at fjerne mange af Gellerupparkens

børn og unge fra gaden. Indsatsen gælder ikke kun børnene, men også deres forældre, fordi det er hos forældrene, børn skal finde opbakningen til at bruge deres fritid på aktiviteter som idræt og i foreninger. Og mange forældre er ikke vant til foreningslivet fra deres hjemland.

"Foreninger er statsstyrede i deres hjemlande og frivilligt arbejde derfor et ukendt begreb. Det at yde en indsats i en forening kender de kun som en lønnet beskæftigelse," forklarer Chouceir og tilføjer, at udgifter til kontingenter også kan være et problem for mange etniske forældre.

GRØN TE OG FÆLLESSPISNING

Også uden for den regulære arbejdstid bruger Chouceir mange timer på integrationsarbejde. Han er medlem af Århus Kommunes Integrationsråd, hvor han sidder i to af fem arbejdsgrupper. Og så sidder han i bestyrelsen for Gellerup Boligforening, hvor han ofte fungerer som bindeled mellem de etniske minoriteter og de danske beboere. I 1998 var han med til at starte en børneklub ved navn "Regnbuen". Klubben har med kommunal støtte indrettet sig i fire lokaler i boligkomplekset Brabrand med udendørs legeplads, bordtennis, pc'er og spil.

Ældre indvandrere har også fået et værested på Chouceirs initiativ. I lokalerne under "Regnbuen" mødes den gråhårede generation til et slag backgammon, en kop grøn krusemyntete og en snak med ligesindede. Det er også her i "Østens hus", at man henter hjælp til oversættelser af breve fra det offentlige eller til at løse andre problemer i hverdagen.

Mødesteder for ligesindede er vigtige, men mindst lige så vigtigt er det at skabe et forum, hvor alle beboere kan mødes, understreger Chouceir.

Derfor har han også taget initiativ til at oprette en multikulturel forening, som i dag har et par hundrede medlemmer - både med dansk og anden etnisk baggrund.

Foreningen holder kultur- og debataftener i Århus, hvor man forsøger at nuancere debatten om etniske minoriteter, og den arrangerer fællesspisning og fester for alle beboere i Gellerupparken.

Hicham Chouceir har lige påbegyndt en uddannelse som voksenpædagog om aftenen og i weekenderne.

Når arbejde, studier og møder er overståede, er der ikke meget tid tilbage til familien, der består af kone og fire børn.

"Min styrke får jeg fra min kone, Huda. Uden Hudas forståelse og støtte ville jeg aldrig kunne klare mine aktiviteter uden for hjemmet. Jeg er heldig, fordi hun er min energikilde og selv er en ressourcestærk person, der læser til socialrådgiver," siger Choceir.

Stormen om et tørklæde

Tørklædesagen fra Odense har tvunget arbejdsgiverne til at respektere de ansattes ret til at praktisere deres religion

"McDonald's har det, IKEA har det, DSB har det. Der er mange virksomheder, der har tilbud om et tørklæde som en del af uniformen. De virksomheder, der har indført det, giver udtryk for, at der ikke har været nogen særlig opmærksomhed omkring det," mener Torben Møller-Hansen, der er direktør for Foreningen til Integration af Ny-danskere.

"Religion er pludselig blevet en del af arbejdsmarkedet, og der er sat en ny dagsorden, der byder, at man skal respektere menneskets ret til at praktisere sin religion. Det er en stor udfordring, der kan have uoverstigelige konsekvenser, men lige så let få forsvindende lille betydning, afhængig af hvordan virksomheden tackler problemet."

Sagen om tørklædet fik stor medieopmærksomhed, da en muslimsk pige i slutningen af 1999 blev nægtet en erhvervspraktikplads i Magasin du Nord i Odense.

REVIDERET VEJLEDNING

Kommunikationschef i Magasin Jeannette Spies siger, at ledelsen har taget dommen til efterretning, og at hele beklædningsvejledningen er taget op til revision for at blive gennemarbejdet, så en lignende situation ikke opstår fremover.

"Vi har aldrig haft til hensigt at diskriminere vores medarbejdere, hverken direkte eller indirekte, derfor er det i dag tilladt at bære hovedtørklæde af religiøse årsager i alle vores forretninger," siger Jeannette Spies.

Hun fortæller, at andelen af indvandrere ansat i Magasin overstiger landsgennemsnittet.

"Nydanskere er en del af det danske samfund, og alle, uanset etnisk, religiøs, politisk eller seksuel overbevisning, skal have lige adgang til ledige stillinger hos os. Det er kompetence og kvalifikationer, der

gælder for ansættelsen - ikke hudfarve eller tørklæde," fortæller Jeannette Spies.

TØRKLÆDE I DØGNKIOSK

"Jeg vil gerne bedømmes på mit indre, og ikke på mit ydre, siger den 29-årige tørklædeklædte Sultana Ahmed, som arbejder bag kassen i en døgnkiosk."

Sammen med sin pakistanske mand ejer Sultana Ahmed en kiosk på Vesterbro i København.

Hun oplever, at indvandrere pr. definition bliver betragtet som et problem for det danske samfund, og at de bliver gjort til syndebukke for alle Danmarks ulykker.

"At forbyde kalotter, turban eller tørklæde på en arbejdsplads er lige så grusomt som at påtvinge det ved lov, som tilfældet er i Afghanistan". (Sultana Ahmed)

"Det er ikke nemt hele tiden at skulle forsvare min tro og blive vraget af det samfund, som jeg betragter mig som en del af. Derfor føler jeg nogle gange, at tørklædet hjælper mig i at styrke min identitet. Tryk fra dansk side avler modtryk fra min side, og det kommer til udtryk i, at jeg nogle gange bruger tørklædet demonstrativt," forklarer Sultana.

Sultana mener, at folk som udgangspunkt bør have lov til at klæde sig, som de ønsker, dog uden at støde andre, og at kunderne i en virksomhed har krav på, at de ansatte er imødekommende, høflige og kompetente i deres job, uanset om de har kalot, turban eller tørklæde på.

Sultana har en dansk pige ansat som assistent i kiosken, når der er behov for det.

"Hvad ville det danske samfund sige, hvis jeg i min kiosk afviste at ansætte danske kvinder, medmindre de tog tørklæde på? For en ung muslimsk pige vil en opfordring om at tage tørklædet af svare til at bede hende om at tage blusen af," siger Sultana.

"Det må være et udslag af usikkerhed, hvis nogen bliver stødt over at se en pige med tørklæde bag kassen i McDonald's. Usikkerhed over for ens egne kulturværdier, som man mener truet af et tørklæde. Danske kulturværdier er heldigvis for stærke til at blive truet af et par tørklæder," siger Torben Møller-Hansen

Østre Landsret afsagde i denne sag dom med følgende tekst:

"Landsretten finder, at Magasins bortvisning af sagsøgeren (den muslimske pige / red.), alene fordi hun - med baggrund i sin religiøse overbevisning - bar hovedtørklæde, er udtryk for en indirekte diskrimination af sagsøgeren".

Det tørklæde, som nogle muslimske piger bruger, kan have forskellig symbolværdi: Nogle bærer det som en politisk protest - ligesom danske rødstrømper i 70'erne gik med 'lilla ble'. Andre bærer det i oprør mod forældrene - ligesom nogle unge farver håret grønt. Nogle bærer det som udtryk for troskab - på samme måde som andre bærer en vielsesring. Andre forklarer det med, at tildækningen giver dem større bevægelsesfrihed. Atter andre har ikke selv valgt det, men er blevet tvunget til det af familie eller veninders gruppepres.

Danmarks største butikskoncern, FDB, har ophævet forbudet mod at bære tørklæde, når der skal ansættes en muslimsk pige i Super Brugsen, OBS, Irma, Fakta eller en anden af FDB's andre butikker.

FDB's formand, Ebbe Lundgaard, siger, at FDB har designet deres eget tørklæde til de medarbejdere, der vil bære det.

Perkeren Hamlet

Vil man andet end perkerrollerne i Danmark, må man lave sin egen teatergruppe, siger kunstnerne bag "Det Tredje Teater".

"Hovedet er for stort, nakken flad, huden sort og læberne af den tykke neger-araber-agtige slags, og jeg tror ikke på Gud. Men man må ikke sammenligne Gud og Allah. Det er to forskellige sko. Den ene er udtrådt og den anden trykker."

Sådan præsenterer Sad sig selv i monologen Smuds, som er baseret på værket "Dreck" af den østrigske

forfatter Robert Schneider. Stykket er en tragikomisk fortælling om flygtningen Sad, en irakisk desertør, som kommer til Vesten med en drøm om de vestlige demokratiers ideer og menneskerettigheder. I mødet med den europæiske kultur oplever Sad konflikten mellem drømmen om frihed og sin personlige stolthed. Drømmen om en fredelig tilværelse i vesten krakelerer i en hverdag præget af diskrimination og isolation. Sad er ikke trist, selv om han hedder Sad. Han lever i et land, hvor han ikke må være og har ingen postkasse ved sin dør, ikke noget navneskilt og slet ikke noget efternavn. Han er en illegal rosensælger i det forjættede land Tyskland.

Det var den 42-årige indonesiskfødte skuespiller Runi Lewerissa, der lagde krop til Sad i forestillingen "Smuds" på Nationalmuseet. "Smuds" var en del af festival 1+1=3 om kulturel mangfoldighed og kulturlivets udvikling, der blev afviklet af "Det Interkulturelle Netværk" mellem den 5. og 7. oktober 2000 på Arken, Holmen og Nationalmuseet. "Det Interkulturelle Netværk" er et netværk af offentlige kulturinstitutioner.

MIT: MOD - IDENTITET - TRÆNING - ET KULTUR/DRAMAPROJEKT FOR UNGE

Dramaprojektet skal være et kulturforum, hvor unge med forskellig baggrund kan mødes og arbejde på tværs af køn, alder, religion og baggrund og på den måde skabe grundlag for accept, tolerance og forståelse. Projektets mål er også at skabe opmærksomhed omkring de unge i det (lokal)samfund, de lever i. En stor del af projektet vil derfor være at arbejde hen imod inddragelse af de unges familier og lokalsamfundet f.eks. ved afholdelse af forældrearrangementer og offentlige forestillinger. Kultur/dramaprojektet "MIT" søger som en del af et større kvarterløftprojekt at få allerede eksisterende ressourcer hos områdets beboere til udfoldelse. 19% af områdets beboere er p.t. registeret med anden etnisk baggrund end dansk.

Boligselskabet "Holstebro"

tlf. 97 41 44 77.

BARRIERER PÅ TV OG I FILM

Runi Lewerissas rolle som Sad er den første rolle, han har spillet på "Det Tredje Teater", et flerkulturelt teaterprojekt, der startede i 1999. Formålet med "Det Tredje Teater" er at skabe scenekunst i samarbejde mellem skuespillere, dansere, musikere, scenografer af både dansk og anden etnisk baggrund.

"Jeg er hverken dansk eller indonesisk skuespiller, jeg er "bare" skuespiller i Danmark, og når det drejer sig om film eller tv, får jeg desværre altid "type"roller som den sorte perker, men aldrig rollen som et ganske almindeligt menneske, eller som den "hvide" dansker", siger Runi Lewerissa

"Da jeg gik til optagelsesprøve på Skuespillerskolen i Odense, tog rektor mig ind på kontoret og sagde, at de gerne ville have mig ind på skolen, men at jeg aldrig ville komme til at spille Holberg. Efter 22 år er teatret så småt ved at komme over den barriere, men i de store medier, tv og film, eksisterer den stadig," siger Lewerissa.

I den senere tid har man kunnet opleve skuespilleren på Det Kongelige Teater i "Ind på livet", "Det er en skam, hun er mær", "Kajen mod vest", og i rollen som filosofen Per Iversen i "Den vægelsindede" af Ludvig Holberg

TABTE RESSOURCER

Runi Lewerissa mener, at der er enorme styrker og ressourcer at hente hos de mennesker, der er kommet til Danmark. Gennem "Det Tredje Teater" vil man præsentere historier og oplevelser fra alverdens lande med et repertoire, der vil søge at skabe forståelse for og modarbejde fordomme mellem kulturelle grupper. Ved at tolke dansk dramatik ud fra en anden kulturel baggrund vil projektet samtidig pointere nye ideer og fremme den flerkulturelle inspiration. "Teatret bør afspejle den danske befolknings sammensætning," siger instruktøren af "Smuds", Kadhim Faraj, som er initiativtager til "Det Tredje Teater".

Kadhim Faraj er irakiskfødt instruktør, har sin uddannelse fra "Fine Arts Institute", Bagdad, og har boet i Danmark siden 1974, hvor han har arbejdet med teater, film, radio og tv. Han har tidligere instrueret Gilgamesh (1993) og Sheherezade (1995) på Nationalmuseet og nu Smuds på Cafeteateret i 1999. Efter mange års forsøg på at præsentere sine værker er han blevet overbevist om, at en lille gruppe mennesker, som han kalder "medborgerhuskultur-lobbyen", har fået monopol på pulje- og legatmidler, der er øremærket til kulturfremstød.

"Derudover er etnisk kunst og kulturelle tilbud ofte en del af dansk integrationspolitik. Det betyder, at man giver statsstøtte til etniske amatørgrupper, der ikke formår at give det danske publikum en god teater- eller kunstnerisk oplevelse. Etniske kunstnere fra den tredje verden får ikke en chance i dansk kulturliv, og kan dermed ikke nå det danske publikum. Derfor opstod ideen med "Det Tredje Teater", fortæller Faraj.

Mødet med danske teater- og kulturfolk har været og er stadig svært, fordi de ikke har tillid til kunst- og

teatermuligheder i den tredje verden, siger Kadhim Faraj. Han deler Lewerissas fortørrnelse over, at alle de roller, han er blevet tilbudt i dansk film- og tv-produktion, altid har handlet om indvandrere, flygtninge eller kriminelle. Derfor vil han gerne have et sted, hvor han frit kan udfolde sig kunstnerisk, sætte sig ud over den stereotype rolle og vise, hvad han kan. Han ønsker, at der kommer til at sidde personer/kunstnere med anden etnisk baggrund end dansk i Kulturudviklingsfonden.

"Kulturer kan ikke mødes. Det er mennesker med forskellige kulturel baggrund, der mødes, og kunst er den bedste platform for sådan et møde, for kommunikationen foregår på et fælles sprog, og på et fælles grundlag. Den dag kan jeg måske få rollen som Perkeren Hamlet," tilføjer Runi Lewerissa.

ET LAND - FORSKELLIGE FOLK

Under projektet 'Et land - forskellige folk' blev der sat en forestilling med danske og bosniske børn op. På det tidspunkt var bosnierne lige kommet til Danmark og mødet mellem danske og bosniske børn var en oplevelse krydret med herboende irakiske børn. Forestillingen blev senere brugt i Thisted "en festlig lørdag eftermiddag" for bosniere og danskere, arrangeret af Dansk Flygtningehjælp.

Initiativtager og medarrangør af de to teaterprojekter, Inge Stokholm, har desuden taget initiativ til en opsætning af "Folk og Røvere". På det tidspunkt boede hun i et blokbyggeri og lavede i samarbejde mellem beboerrådgiveren og 'Fritidshuset' en opsætning af "Folk og Røvere" - udendørs - med altanerne i bebyggelsen som en del af scenografien. Deltagerne var beboere af forskellig herkomst fra byggeriet. Der blev arbejdet med projektet en række lørdage og det hele sluttede med en rigtig Kardemomme-by-fest med kagekonkurrence.

"DEN LILLE RØDHÆTTES ULV I FÅREKLÆDER"

Det er den humoristiske synsvinkel, der ligger til grund for amatørteaterprojektet "Den lille rødhættes ulv i fåreklæder" som Næstved Amatørscene har sat op med amatørskuspillere fra Sydsjælland. Truppen består af både 'hjemmeføddinge' og 'nye' danskere fra Bosnien, Irak, Serbien og Sri Lanka. Eventyret om "Den lille rødhætte og ulven" er kendt af mange mennesker i store dele af verden. I manuskriptet til teaterstykket har historien fået en ordentlig tur i vridemaskinen, så der er kommet et helt nyt, kulørt vokseneventyr ud af det. Ulven, der er blevet hovedpersonen, lider af identitetskrise og depression, på grund af ensomhed i skoven. Ingen familie, intet netværk. Derfor vil den integreres blandt de mennesker, der er omkring den. Rundt om ulven myldrer en masse figurer i lettere forvredne udgaver og suppleret med nytilkomne, f.eks. en kommunal dyneløfter med sin overdimensionerede trang til kontrol ikke blot af varme dyner, men også af betænkelige tørklæder m.v.

Ønskes: kulturelle virksomhedsprofiler

Virksomheden IT Univers ønsker at afspejle det omgivende samfund. Hver fjerde medarbejder er af en anden etnisk baggrund end dansk.

Det er kun ganske få gange, at Jayne Press har oplevet kulturelt betingede sammenstød i virksomheden IT Univers, som hun er direktør for.

En af de sjovere episoder skete på et edb-hold af ældre danskere. De skulle tage det såkaldte pc-kørekort. Holdets lærer var en tysk dame, men hun opdagede hurtigt, at en del af den ældre generation har visse forbehold over for tyskere.

"Jeg respekter denne holdning og mener, at det er nytteløst at opdrage på de ældre. Derfor satte jeg en anden lærer på holdet, en 22-årig andengenerationsindvandrer fra Tyrkiet. Resten af forløbet var uden problemer", fortæller Jayne Press og griner.

IT Univers, der ligger på Amager i København, underviser andre virksomheder i IT.

"I vores branche er der stor efterspørgsel på kvalificeret arbejdskraft, derfor er det eneste, der betyder noget i vores virksomhed, at de ansatte har kvalifikationer til dét, de er ansat til at udføre. Ud af 20 ansatte er 25% fra Iran, Færøerne, Grønland, Tyrkiet og Tyskland," siger Jayne Press, som selv er halvsvensker trods det gamle præjssiske efternavn.

"Det eneste krav, jeg har til mine medarbejdere, er, at de taler så godt dansk, at de kan forstås af dem, vi underviser. Vi har en etisk målsætning om, at vi i vores medarbejderstab skal afspejle det omgivende samfund. Og det gør vi. Den største del af indvandrerne i Danmark er svenskere og tyrkere. Vores

medarbejdere er alt fra svenskere til tyrkere," fortsætter hun.

Ud over at beskæftige mange nydanskere har IT Univers engageret sig i at hjælpe unge ledige fra det lokalområde på Amager, hvor virksomheden holder til.

DET MANGLENDE KULTURELLE INDEX

IT Univers er fra Socialministeriet blevet udpeget som typevirksomhed, og derfor besluttede virksomheden at opgøre Det Sociale Regnskab, ud over at man har igangsat en undersøgelse, der omfatter Det Økonomiske Regnskab, Det Grønne Regnskab og Kompetence Regnskabet.

Ane Simonsen er ansat til at lave Det Sociale Regnskab. Hun skal undersøge det sociale klima i virksomheden

- bl.a. antallet af sygedage, der afspejler arbejds- og samarbejds klimaet.

"Regnskabet skal også identificere den sociale indsats. De sociale forhold i samfundet er jo også virksomhedernes ansvar," siger grønlandske Ane Simonsen med sine afrikanske fletninger, og tilføjer, at når kulturen spiller så stor en rolle i samfundsdebatten, bør det kulturelle ansvar i forskellige samfundsansliggender defineres og placeres.

Ane Simonsen savner også en decideret udredning af de kulturelle og multikulturelle aspekter på arbejdsmarkedet. En slags kulturindeks, der undersøger, belyser og oplyser om de forskellige kulturer på arbejdspladsen og de kulturelle barrierer både over for dem, der har anden etnisk baggrund, og over for indfødte danskere på samme arbejdsplads

"Vi har en etisk målsætning om, at vi i vores medarbejderstab skal afspejle det omgivende samfund". Jayne Press, IT Univers

"Kultur er et følsomt emne at undersøge, et emne der har med følelser og identitet at gøre, og bør derfor behandles med omhu". Ane Simonsen, IT Univers

"Der er behov for en decideret udredning af de kulturelle- og multikulturelle aspekter på arbejdsmarkedet". Ane Simonsen, IT Univers

KULTURSVEJSERNE

I projektet opkvalificeres 16 flygtninge/indvandrere fra kontanthjælpssystemet til almindeligt lønarbejde inden for jern- og metalindustrien i Kolding-området. Hovedparten af deltagerne er somaliere. Forløbet, der blev gennemført 1998-1999, rummede en vekselvirken mellem daghøjskoleophold og AMU-kurser kombineret med praktik. Daghøjskoleforløbet har bl.a. indeholdt følgende fagområder: Dansk, samfundsfag, arbejdsmarkedsforhold, edb, regning, idræt, jobsøgning og ansættelsessamtaler m.v.

I AMU-forløbene er der undervist i maskinbetjening samt fag, som havde relevans for deltagernes valg af fagområde. Endelig har deltagerne været i praktik i private virksomheder. 13 af de 16 er kommet i en eller anden form for beskæftigelse. Intentionen var, at deltagerne skulle jobplaceres inden for jern- og metalindustrien. Det har dog vist sig, at det for hovedparten har været lettere at skaffe job i andre brancher. Kreativ Centret, tlf.: 75 50 14 99

Den solbrændte politibetjent - kulturel farveblind

Hans kolleger serverer pølse gryde uden svin. Til gengæld må han lægge ryg til beskidte bemærkninger fra sine egne. Amir Rashid er en af Danmarks første indvandrere i politiuniform.

"I hele mit barndoms- og ungdomsliv i København havde jeg ingen kontakt til jyder, men da jeg startede her på skolen, var over 50 % fra Jylland - og det var endda langt færre end normalt. Mit møde med dem var meget mere markant end mødet med de københavnske politibetjente," siger den 27-årige høje, pakistanskfødte politibetjent Amir Rashid. Han sidder i sin lyseblå skjorte og sorte bukser og drikker kaffe i kantinen på Politiskolen ved København.

"Hos jyderne genkendte jeg mange af mine egne kulturværdier. Deres familiebånd er stærkere end sjællændernes, og deres respekt for ældre ligner min. Så jeg havde mere til

fælles med jyderne end med sjællændere". (Amir Rashid)

Da vi skulle fortælle om os selv, sagde jeg: "Som I kan se, er jeg mere solbrændt end jer. Jeg er københavner og muslim, og den eneste forskel på os er, at jeg ikke spiser svinekød, men jeg går i byen og har dansk kæreste osv."

Amir Rachides forældre kom til Danmark i 1968.

"Jeg har kæmpet mig ud af Nørrebromiljøet, hvor en gruppe andengenerationsindvandrere hænger. Det har været min barndomsdrøm at blive politibetjent, og min familie bakker mig op. Jeg dumpede til den første faglige prøve i regning, retskrivning og almenviden, men i stedet for at give op, brugte jeg det næste halve år på at læse mere avis, øve mig i de ting, jeg var dårlig til. Jeg sad med retskrivningsordbogen og lærte den udenad fra ende til anden. Så gik jeg op igen, bestod alle prøverne og blev optaget," fortæller Amir "Det betød så meget for mig at glæde min familie og gøre dem stolte af mig, fordi jeg ved, hvor hårdt de har kæmpet for at give mig et godt liv og uddannelse her i Danmark. Vi er fire søskende, og jeg var så at sige familiens sorte får. Jeg havde ikke karriere eller job at være stolt af. Jeg glemmer aldrig min første dag på politiskolen. Jeg havde glædet mig til den dag, hvor min drøm gik i opfyldelse," tilføjer han.

I begyndelsen var hans kollegaer forsigtige, når de omtalte udlændinge foran ham, men nu har han vænnet dem til at se på ham som kollega og ikke som udlænding. De fortæller vittigheder om hinanden, sjællændere, jyder og mørke betjente - eller "solbrændte", som Amir kalder det.

SPAGETTIRET UDEN GRIS

"Når man kommer ind på en politistation, hvor folk har været ansat i mange år og har haft mange konfrontationer med kriminelle, unge indvandrere, ændrer stemningen sig, når de ser en person som mig - jeg var den første udlænding i uniform. I starten vidste kollegerne ikke helt, hvordan de skulle "håndtere" mig, og de prøvede at skjule deres usikkerhed over for mig. Men da de lærte mig at kende, blev de enormt glade for mig, fordi de kunne få glæde af min viden om muslimsk kultur. Jeg kunne forklare dem, hvorfor damerne går med tørklæde, og hvorfor rødderne på Nørrebro gør, som de gør," fortæller Amir. Nogle gange har man fællesspisning på stationen, hvor et par stykker laver mad til hele holdet. En dag skulle de have spaghetti og kødsovs, som de havde kommet pølser i. Da Amir så pølserne, sagde han, at han ville gå ud og købe pizza. Men så blev han stoppet af en ung kollega, der fortalte, at de havde lavet en lille speciel gryde til ham uden pølser.

"Jeg blev utrolig glad, fordi de selv havde tænkt på, at jeg ikke spiser svinekød. En ældre kollega kom ind og spurgte til den lille gryde. Jeg fortalte, at jeg ikke spiser svinekød, og at de havde lavet en speciel gryde til mig. Så sagde han: "Nå, skal man nu også tage hensyn til det?" Da grinte jeg og svarede, at det skal man, og at han hellere måtte vænne sig til det, fordi der kommer flere og flere af "os" ind i politiet. Så sagde han, "Nå, så gør jeg det nu", fortæller Amir.

"Det er uvidenhed, som skaber usikkerhed, når to mennesker med hver sin kultur mødes".

Selv var han forberedt på at møde fordomme og blive svinet til af "hvide" danskere, da han skulle starte som gadebetjent, derfor havde han tænkt grundigt over, hvordan han skulle reagere i sådan en situation.

PERKERBETJENT!

"Den eneste gang, jeg har prøvet at blive udsat for grov, racistisk chikane fra dansk side, var, da en narkoman i Istedgade ikke brød sig om, at jeg bad ham om at flytte sig fra et sted, hvor han havde fået forbud mod at færdes," fortæller Amir.

"Sådan en perkerbetjent skal sgu ikke komme og fjerne mig fra mit territorium," sagde narkomanen og svinede Amir til med alle de racistiske skældsord, han kunne komme i tanker om.

Men Amir havde aldrig forberedt sig på, at han kunne blive mødt med fordomme fra andre indvandrere, når han optrådte i uniform.

"De fleste negative oplevelser sker, når jeg møder unge andengenerationsindvandrere. Det har overrasket mig, og i starten vidste jeg ikke, hvordan jeg skulle reagere, når jeg mødte sådan en gruppe, der bare svinede mig til. Jeg har aldrig før prøvet at blive chikaneret af en udlænding, det er meget krænkende," siger han.

Det er dog kun en lille gruppe, der er tale om, tilføjer han.

"Mange andre er kommet over til mig og har givet mig hånden og har sagt, at de er stolte af se mig i uniform. Nogle er en 10-13 år og fortæller, at de også vil være politibetjente, når de bliver store. Det gør mig utrolig

glad, fordi det siger mig, at der er håb for fremtiden," siger Amir Rashid.

Politiuddannelsen skal lære eleverne kulturel og menneskelig rummelighed.
"En politimand bør være kulturelt farveblind og ikke se på folks farver, men på deres handlinger og gerninger," siger lederen af politiets grunduddannelse, vicepolitinspektør Johnny Holst.

FARVEBLINDHED PÅ SKOLESKEMAET

Kultursociologi har siden 1995 været fast undervisningspunkt på politiuddannelsen i Danmark. Her rustes man sine elever til at møde den multikulturelle fremtid i Danmark.

Ud over at være kulturelt farveblinde skal fremtidens betjente også være menneskeligt rummelige. Derfor har politiskolen i Hvidovre indført fag som kultursociologi, etik, internationale forhold og menneskerettigheder for at skabe den menneskelige rummelighed, der er et vigtigt gennemgående element i hele uddannelsen af politibetjente.

"Fordomme opstår på grund af uvidenhed, og vi har allesammen fordomme, derfor er det vigtigt for os at identificere og erkende, hvilke fordomme vi har, og hvad de bygger på. Faget kultursociologi giver vores elever en viden om fremmede kulturer, så de forstår dem bedre," forklarer Johnny Holst.

En flygtning, der kommer fra et diktatur som Irak eller Iran, har problemer med at betragte en dansk politibetjent anderledes, end han betragtede politiet i sit hjemland. Der er en god grund til, at han er meget fjendtligt stemt over for politiet.

"Så det er vores opgave at demonstrere, at vi er hans tillid værd, og vi skal gøre os fortjent til den. Vores adfærd skal demonstrere, at vi ikke forskelsbehandler nogen, hverken udlændinge eller danskere med anden etnisk baggrund end jysk," siger Holst med et glimt i øjet og tænder sin cerut på kontoret i Hvidovre.

MULTIKULTUR ER DET NORMALE

"De elever, man optager på skolen i dag, er danske unge, som er vokset op med indvandrere og kender dem, de har gået i skole og spillet bold med dem, derfor er problemerne ikke store blandt politifolk i dag, for multikulturen er et dagligt - og normalt - gadebillede i Danmark," siger Holst.

Relevante links til indvanderområdet

Ministerier - organisationer - fonde - puljer m.m.m.

En lang række ministerier, humanitære og andre organisationer har ekspertise på indvanderområdet og vil kunne rådgive i forbindelse med aktiviteter, der sigter på gode kultur møder. Nedenstående liste omfatter nogle af de vigtigste. Spredt ud over landet findes desuden lokale foreninger, som man kan finde med hjælp fra det lokale bibliotek og kommunen.

Arbejdsministeriet

Siden indeholder bl.a. oversigt over puljer under Arbejdsministeriet, herunder særlige tiltag på indvanderområdet:

- Nedbrydning af barrierer for beskæftigelse af indvandrere og flygtninge
- Pulje til særlige projekter for svage grupper af ledige, herunder etniske minoriteter
- Projekt "Rummeligt arbejdsmarked"
- Integration af flygtninge og indvandrere på danske landbrugsbedrifter
- Etniske konsulenter i AF
- Lovforslag
- Publikationer
- Links til institutioner i relation til ministeriet. Holmens Kanal 201060 København K tlf. 33 92 59 00 fax: 33 12 13 78 e-post: am@am.dk www.am.dk

By- og Boligministeriet

Administrerer byudvalgsmidlerne, herunder Bypuljen, som bl.a. giver støtte til boligområder med omfattende integrationsproblemer. Bypuljen skal fremme lokale, bæredygtige samarbejdsprojekter om byudvikling. Projekterne kan omfatte kommunale parter, beboere, erhvervsliv, kulturliv, interesseorganisationer m.v. Under Bypuljen kan man også finde oplysninger om, hvilke projekter der har opnået støtte.

Slotsholmsgade 1, 3. sal, 1216 København K tlf. 33 92 61 00, fax: 33 92 61 04 e-post: bm@bm.dk www.bm.dk

Dansk Flygtningehjælp

DF er en privat humanitær organisation, der bistår flygtninge, asylansøgere, frivillige organisationer og myndigheder i forbindelse med nationalt og internationalt flygtningearbejde. Sammen med sine 22 medlemsorganisationer arbejder DF med integration, sprogundervisning, asyl, repatriering og internationale projekter bl.a. i Østeuropa, på Balkan, i Afrika og Asien. DF udgiver fakta- og undervisningsmaterialer om flygtningespørgsmål og understøtter frivilligt arbejde med flygtninge i lokalsamfund i hele landet. Dokumenter om danske og internationale forhold. Statistik. Dansk Flygtningehjælps årsberetning i fuldttekst samt pjecer, kataloger og bøger i fuldttekst, som relaterer til emnet. Adgang til bibliotekets onlinekatalog.

Borgergade 10, 3.
Postboks 53
1002 København. K.
tlf. 33 73 50 00
fax: 33 32 84 48
e-post: drc@drc.dk www.drc.dk

FINFO. Informationsnetværk for etniske minoriteter i Danmark

Meget omfattende samling links, der henvender sig til etniske minoriteter i Danmark. Der er, som noget unikt inden for hjemmesider, information på 11 sprog: albansk, arabisk, bosnisk/kroatisk/serbisk, dansk, engelsk, fransk, kurmanji, persisk, somali, tyrkisk og vietnamesisk. Senere tilføjes: sorani, urdu og tamil. Siden indeholder almen information om Danmark og enkelte kommuner samt grundinformation om nye borgeres muligheder, rettigheder og pligter i Danmark. Der er syv hovedindgange:

- Ny i Danmark
- Social service
- Arbejde
- Kultur
- Uddannelse
- Samfund
- Organisationer.

Den globale del af siden indeholder international information i form af en global internetguide med links til hjemlandets aviser, tidsskrifter, kulturinstitutioner mv. www.info.dk

Indenrigsministeriet

På Indenrigsministeriets hjemmeside under Udlændingeområdet kan man få oplysninger om:

- Publikationer
- Regeringens initiativer over for utilpassede unge
- Regeringens handlingsplan for en samlet integration
- Puljer til økonomisk støtte på udlændingeområdet
- Regeringens udlændingeudspil
- Nyhedsbreve
- Love, bekendtgørelser og vejledninger mv.

Slotsholmsgade 6
1216 København K
tlf. 33 92 33 80, fax: 33 11 12 39
e-post: inm@inm.dk
www.inm.dk - Udlændingeområdet

Kommunernes Landsforening

På integrationskontorets sider kan man finde forskellige information om kommunal integration af flygtninge og indvandrere. Indeholder nyhedsbrev, links og oversigt over EU-støttemuligheder inden for integrationsområdet.

Kommunernes Landsforening
Gyldenløvesgade 11
1600 København V
tlf. 33 70 33 70 fax: 33 70 33 71
e-post: kl@kl.dk
www.kl.dk

Kulturministeriet

Kulturministeriets hjemmeside indeholder bl.a. oplysninger om:

- Facts om Kulturministeriets områder
- Liste over gældende love og bekendtgørelser inden for ministeriets områder
- Liste over institutioner, råd og nævn under Kulturministeriet
- Publikationer, mange i fuld tekst
- Links til andre relevante kultur www-servere
- Fyldig oversigt over kulturstøtteordninger (der også omfatter idræt), herunder link til Tilskudssekretariatet, hvor man finder Kulturministeriets Udviklingsfond, der bl.a. yder tilskud til den etniske og tværkulturelle kunst.

Nybrogade 2
Postboks 2140
1015 København K.
tlf.: 33 92 33 70, fax: 33 91 33 88,
e-post: kum@kum.dk
www.kum.dk

Mellemfolkeligt Samvirke (MS) - Minoritetsbiblioteket Minoritetsbiblioteket er et specialbibliotek med litteratur om forholdene for etniske minoriteter, indvandrere og flygtninge - med hovedvægt på forholdene i Danmark. Her kan man finde al relevant dansksproget litteratur, som indgår i biblioteket - bøger, rapporter fra stat, amter, kommuner og organisationer, projekt- og konferencerapporter, rapporter fra studerende og forskere, statistik, lovstof, undervisningsmaterialer m.m. Desuden findes "nøglelitteratur" på andre sprog, specielt om forholdene i Norge, Sverige og EU-området. Minoritetsbiblioteket rummer omkring 7.000 titler og abonnerer på ca. 90 danske og udenlandske tidsskrifter. På siden etniske minoriteter er der indgang til Nyhedsbrev om Etniske Minoriteter, der bl.a. indeholder en kalender over diverse arrangementer, publikationer, pressemeddelelser m.m. og til Ungerådgivning - en lang liste med adresseoplysninger på mange rådgivningsinstanser for unge landet over.

Borgergade 14
1300 København K
tlf. 77 31 00 00, fax: 77 31 01 01
e-post: ms@ms-dan.dk
www.ms-dan.dk

Nydansker

Meget omfattende webside, der har til formål at være en central nyhedsformidler om og til et bredt felt af aktører i integrationsarbejdet - professionelle som frivillige. NetGuiden vil bidrage til at synliggøre det integrationsfaglige, det undervisnings- og uddannelsesmæssige, det arbejdsmarkedsorienterede, det folkeoplysende og det politiske minoritetsarbejde i Danmark. Henvender sig til alle der arbejder med integration af flygtninge og indvandrere. Siden dækker hele integrationsområdet lige fra tolketjeneste til litteratur om fremmedsprogspædagogik og al relevant lovgivning. Der er links indenfor emneområderne:

- Organisationer & Institutioner
- Publikationer
- Uddannelse & Job
- Personer
- Andet: Adressedatabaser, Fonde & puljer, Folketinget & Politiske partier, Presse & medier, Folkeoplysning.

Langelinie 8
7500 Holstebro

tlf. 97 41 40 45
www.nydansker.dk

Socialministeriet

Hjemmesiden indeholder bl.a. indgange til:

- Dansk socialpolitik
- EU-samarbejde
- Lovgivning
- Sociale projekter, herunder puljer, fonde og projektdatabase
- Konferencer
- Publikationer
- Links.

Projektdatabase indeholder beskrivelse af de projekter, der har fået støtte fra Socialministeriets forskellige puljer og fonde. Puljeoversigten indeholder puljer på det sociale område, herunder en forsøgsordning med brobygning for personer med anden etnisk baggrund end dansk. Under fonde-database, der indeholder fonde, råd m.v. på det sociale og tilgrænsende områder, findes følgende støtteordninger for indvandrere:

- Forsøg med brobyggerordning for personer med anden etnisk baggrund
- Mellemløst Samvirkes Kultur- og Oplysningsbevilling
- Den Multikulturelle Støttepulje
- Dansk Flygtningehjælps Kulturbevilling
- Indenrigsministeriets pulje til forsøgsvirksomhed vedrørende indvandrere og flygtninge
- Indenrigsministeriets pulje til driftstilskud til indvandrerforeninger
- Indenrigsministeriets bevilling til kulturelle og oplysningsmæssige aktiviteter for og om indvandrere og flygtninge
- Flygtninge- og indvandrerpuljen i Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger.

Holmens Kanal 22
1060 København K
tlf. 33 92 93 00, fax: 33 93 25 18
e-post: sm@sm.dkwww.sm.dk

Tips- og Lottobasen

I Tips- og Lottodatabase kan man søge oplysninger om, hvad tipsmidlerne bliver anvendt til, hvilke formål der kan ydes støtte til, og hvor man kan søge om støtte. Database indeholder reglerne for at få andel i midlerne, samt oplysninger om bevilget støtte fra 1998 og frem. Database opdateres normalt kvartalsvis/årligt afhængig af pulje. Der er oversigt og beskrivelser af de i alt 19 puljer. www.tipsmidler.dk

Kolofon

Udgivet juni 2001 af:

Kulturministeriet
Postboks 2140
Nybrogade 2
1203 København K
Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-post: kum@kum.dk
www.kum.dk

Pjecen er udarbejdet af: Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning
tlf. 33 32 55 33
www.ufv.dk

Citat med kildeangivelse tilladt.

Tekst:

Redaktør Osama Al-Habahbeh

Journalist Karen Brygmann

Redaktion: Anne Gitte Munck (ansv.)

Forside: Søren Holm / Chilli, Jerry Bergman

Fotos: Jerry Bergman, Søren Holm / Chilli,

Tommy Nøddebo Mortensgaard

Layout, sats og tryk:

Phønix-Trykkeriet A/S

Distribution:

Udviklingscenteret for

folkeoplysning og voksenundervisning - gennem kommuner og biblioteker, til lokale institutioner og organisationer.

Pjecen udleveres gratis fra bibliotekerne
(begrænset oplag)

I samme serie er desuden udgivet:

Det gode kulturmøde: Børn

Det gode kulturmøde: Unge

Oplag: 15.000

ISBN: 87-7960-011-5

Elektronisk udgave:

ISBN: 87-7960-012-3

